

8 ÅRG.
Nr 40

TIDEVARVET

4 OKT.
1930

TIDEVARVET

den 4 Oktober 1930 innehåller:

Ett radikalt skandinaviskt
kvinnoförbund.

Ledande artikel.

Dominions eller icke?

Inifrån Rords-Bords-konferensen.

Varför vägra Sveriges kvinnor
att föda barn?

Några inlägg.

De högerradikalas seger.

av författaren Helge Heerberger, Berlin.

Höstbrev

av Harry Martinson.

Två bokanmälningar:

Hija Erenburg

av Elsa Björkman-Goldschmidt.

En omdebatterad författare:

D. H. Lawrence

av Johan Falck.

Doktor Andrea Andreen Svedbergs artikel, Arbeta och lön, med anledning av lönekommitténs förslag till lärlärovernas reglering och införad i Tidevarvet nr. 33 kan erhållas som särtryck å Tidevarvets expedition Slussplan 1-3. Tel. 182 43. Pris 10 öre.

Vad har hänt?

De beslut, som under den gångna veckan fattats i Genève, ha nästan blivit bortskymda av större och stormigare händelser, såsom den tyska förädringsprocessen, med därav följande utbredd förskräckelse för mera omfattande kupplaner från nationalsocialisterna, regeringskiftet i Österrike, de spännande veckorna i Finland. Men förbundsförasamlingen har arbetat och det är inte lätt för en utomstående att avgöra, om likgiltigheten för dess arbete beror på tidingarnas torra sätt att förmedla resultaten eller på att resultaten framgått ur en sådan tveksam sinnesstämning, att de i sig själva sakna kraft att sätta världsrymden i rörelse.

Frågan om minoriteterna, t. ex. hade fått en så motsägsbefylld lösning i sitt utskott, att den — enligt Manchester Guardian — förälsade debatter vars make i stormighet sailan skildrats i N. F. De motsatta åsikterna gällde främst N. F:s befogethet att ingripa i minoritetstvister. Något klart avgränsande i denna punkt är ännu omöjligt att uppläsa.

Däremot har avrättningsutskottet antagit förslaget om att N. F. skall ge finansiell hjälp åt en angripen stat. Och församlingen har antagit den av utskottet föreslagna avrättningsresolutionen. När Tyskland, Österrike och Ungern avstod från att rösta, berodde detta på att resolutionen inte nämnde något bestämt datum för avrättningskonferensens in kallande.

Undra på, om de bli otåliga. Skall avrättningskonferensen nu äntligen få bli av 1931, är det inte för mycket att man snarast får besked om var, hur och när. Vi återkomma.

Veckovisningen

Kampen för vetet

Rysk traktorförare vid ratten.

Man kan inte öppna en tidning, av vilken nationalitet det vara må, utan att finna jordbrukets nödtillstånd avspeglat i bekyrnade uttalanden. Nu är ställningen mycket egendomlig i nästan varje land i Europa — och de övriga kontinenterna för sig — pågår under olika former en statlig hjälpverksamhet för att hålla sådesodlingen uppe vid sin nuvarande storlek eller för att ytterligare höja den. Polen stöder sin spannmålsproduktion med exportpremier, Frankrike med tullar, Tyskland med statliga sådinköp, vilka för närvarande visserligen endast gälla rågen, men som ändå till tiden för valen kommo också vetodlingen tillgodo. I Italien och Schweiz pågår som bekant en intensiv propaganda, varvid alla den moderna reklamans möjligheter utnyttjas till jordbrukarnas uppmuntran att höja sådesproduktionen. I Sverige har inmalningstvävet och utforselvisen i sin månfyllt samma uppgift.

Redan i dessa åtgärder ligger en motsägelse. Samtidigt som var-

Forts. å sid 3.

Syndabocken.

Uställningen har slagit igen portarna. Det är en händelse som vi inte alldeles kunna låta gå förbi. Vad vi menat om utställningens syfte och betydelse ha vi redan klargjort. Låt oss här säga några ord om vad vi mena om kritiken.

Var kommer den från? Från mittaliet. Vad är dess botten? Pessimism. Hur dans är dess uttryck? Ja det kanske är onödigt att karaktärisera dem? Att vara 90-talist på 90-talet det var stundligt. Att vara det år 1930 är mindre rimligt. Men det är ju folks ensak, till dess att de begära att få leda och bestämma svenska folkets smak och livsföring utifrån sin ståndpunkt. Att de begära det, är kanske inte underligt. Det är svårt för ledande kulturpersonligheter att sluta upp med att leda och ange riktningen. Mera förklaringsvärt är att det fortfarande i pressen finns en bred plattform för 90-talistidéer. Man tror ju att pressen är aktuell. Men i ljuset menas med aktuellt endast att snabbt servera 90-talists läster om dagens händelser och problem.

Det är inte säkert att om i längden så är förmånligt ur popularitetssynpunkt som det hittills varit. Det verkar ändå som om en icke föraktlig del av de 4 miljonerna besökare på utställningen vägar tycka bra om det nya, 1930 års förhållanden förhörd. Kanne det för första gången bli historien något sådant kommer att ske, som att folket icke övertar de övre tusentusens avlagda smak utan i stället vägar sig på att skaffa sig en egen smak och en egen bostadskultur, liksom en egen mening om andra av tillvaros föreselver?

Man kan fråga mig varför kritiken av utställningen genom skall förvaras såsom förordet 90-talism. Ty för det första så är den varken heilig eller fullkomlig. För det andra kan det väl tänkas en kritik som står över eller är före sin tid?

Detta är naturligtvis riktigt. Men den kritik som nu i utställningens eldte timme kommit den till del exempelvis av Tor Hedberg och Carl Laurin, har visserligen om sin nitidoliska årgång på grund av sin estetiska och exklusiva inställning. Det som intresserar, indograr och sätter fart i pennan, är brotten mot den estetiska moralen, hotet mot rikemanskulturen, herrgårdsliten. Något djupare intresse för de breda lagrens brukarvet och bostadsformer existerar inte, den sociala synpunkten rör icke hjärtroten, även om man ger den en buggning inom parentes.

Det är sant att de estetiska synpunkterna icke äro de enda som förekomma i kritiken. Medan man nu en gång ändå är indignerad och har ordet så ger man utlopp för all sin slus över tiden. Utställningen och funktionalismen får alltså över sig, den har blivit syndabocken.

Stödföringens stora fel är att den har vägat intressera sig för maskinkulturen och försöka lyfta den. Det skulle den aldrig ha gjort om den hållit på 90-talists gillande. Den skulle som detta årtionde gjorde ha låtit maskinen fortära med på egen hand göra fruktansvära imitationer av handvaran och ågmat sig utsländade åt omkring om konstnären och konsthandverkaren och den unika lyxvarans avskrivning.

Det är detta som är pessimism. Uppger man tanken på att försöka behärska tekniken och leda dess framfart i fläror som äro tjänliga för människan och hennes eviga behov, då är allt förlorat. Ty det är klart att återgång finns icke, vi kunna icke vrida vintern tillbaka.

Lyckligtvis finnas de som väga sig i kast med framtiden trots allt. Som icke äro rädda för att foetsätta linjen i människoliktets eviga anpassningsarbete och gå vidare genom försök, genom misstag genom ständigt nya problemöningar.

Tänk om det vere så illa att funktionalismen som det sagts skulle kunna lindas människligheten att ha bara, äro familjelivets känna harmoni och fru juli DÅ vore det bara skräp med människodäven. Men så illa är det ändå inte.

Devinez.

EN TRADITION
som upprätthålles

Vid de kvinnliga läkarnas internationella femårskongress i Paris förra året, var frågan om den sexuella upplysningens ordnande ett av de främsta diskussionsämnen. Under det år som gått sedan kongressen, ha de skandinaviska avdelningarna av de kvinnliga läkarnas internationella gjort sitt bästa för att föra världskonferensens arbete vidare. Den pristävling rörande en kortfattad skrift i sexualhygien, som i våras utlystes av de svenska, norska och danska kvinnliga läkarnas sammanslutningar, var nämligen en direkt följd av de överläggningar, som fördes på världskonferensen om lösandet av den svåra frågan.

Tidvarvet har förut omnämnt denna pristävling och det är med

tillfredsställelse vi begagna tillfället att meddela dess resultat. Den har i dagarna avgjorts av prisnämnden, som blev tillstätt av styrelsen för de kvinnliga läkarnas klubb. Prisnämnden som bestått av doktor Ada Nilsson, doktor Valborg Magnell-Nauckér, doktor Jakob Billström, överlärare Frida Hämer och fil. doktor Gertie Söderberg, hade fått ta emot åtta skrifter till bedömning. Av dessa blevo fyra från början uteslutandarför att de inte uppfyllde tävlingsvillkoren, som begränsade tävlingen att gälla en skrift för de tidigaste åldrarna, d. v. s. sex- till åttaåringarna. En handling till föräldrarnas tjänst alltså, för deras svar på småbarnens första frågor om sin tillkomst. De fyra uteslutna skrifterna vände sig före-

trädesvis till ungdomen i pubertetsåldern och föllo sålunda närmast inom området för den andra pristävling på detta område som blivit utlyst i år, nämligen Centralförbundets för Socialt Arbete, för vilken tävlingstiden utgår den första december.

Sedan ytterligare en av tävlingskrifterna uteslutits på grund av sin tunga och opraktiska form, återstod tre till den slutliga bedömningen. Dessa kunde alla med fördel befordras till trycket, ansåg prisnämnden — sedan de undergått några mindre omarbetningar. Man var översens om att de inte borde bedömas mot varandra, då alla tre var i sin art syntes särdeles lämpliga för sitt ändamål och då de genom sina olika upp-

Forts. å sid 6.

S L O T T S T H É

(det finbladiga théet)

ÄR PRODUCERAT I DE TROPISKA HOGLÄNDERNA OCH
SAMMANSATT AV DE YNGSTA OCH SPÅDASTE SKOT-
TEN Å THEBUSKEN.

konsum

gröna bilar med
goda bullar

TIDEVARVET

REDAKTIONSKOMMITTÉ:
Elin Wägner.
Ellisabeth Tamm.
Ada Nilsson
Honorine Hermelin.

REDAKTÖR:
Carin Hermelin.
ANSVARIG UTGIVARE:
Ada Nilsson.

Utkommer varje helgfri lördag.
Shussplan 1-3, 2tr., Stockholm.

Den 4 okt. 1930.

Ett radikalt skandinaviskt kvinnoförbund

Snart går norska folket till stortingsval. Varje lands val är av historisk betydelse, icke minst i en tid, då så starka krafter äro i rörelse för en olikartad utveckling, och alldeles särskilt intressera oss utgången i vårt broderland.

De olika partierna ha satt upp sina kandidater. Listorna äro klara. Och det är mellan dessa listor valet står. Men hur utgången än blir, någon seger för kvinnorna blir det inte. Stortinget har under den sista valperioden haft en kvinnlig representant, Fru Helga Karlsen från Arbetarpartiet. En av de norska huvudstadsintidnarna skriver nu, att striden om det sista mandatet i Oslo kommer att stå mellan Fru Helga Karlsen och Fr. Augusta Stang, högers kvinnliga kandidat. Så infernaliskt har valmekeriet således ordnat saken. Genom någon större förskjutning kanske en ändring är tänkbar, annars blir det så för denna gång.

Men sedan? Ty där kommer alltid ett sedan! Det är påtagligen samma tendens i Norge som i vårt eget land. Danmark har det kanske ur kvinnosynpunkt bäst ställt därefter, om det där finns ett radikalt parti, Radikale Venstre. — Ställningen är klar. Vi ha länge nog talat om hur man skall väcka kvinnornas intresse för det politiska livet. Och vi ha sagt, att kvinnorna ha makten, blott de beagnade den. Det är godt och väl. Men det är inte så enkelt. Vi ska komma ihåg, att det är inte bara kvinnornas intresse för politik, som måste väkna utan ett intresse för politik, som är så starkt, att det går genom eld och vatten. Att det för sin samhällsplikt kan utärda all politikens styggelse och påfrestelser och ändå känna intresse. Då först ha kvinnorna den s. k. makten. Men det är ett misstag att begära något så o-rimligt, som att en generation skall orka genomföra detta. En skall börja, för att en annan skall kunna fullborda. Men för den skull är förpliktelsern att börja lika stor. Vår för inte bilda ett radikalt skandinaviskt kvinnoförbund för att genomföra och tillämpa vårt medborgarskap? Vi ha många slag av skandinaviskt samarbete, även bland kvinnor. Är inte medborgarskapet grunden?

Dominions eller icke?

Denna vecka samlas i London representanter för de självstyrande länderna inom det brittiska världsväldet — Dominionerna — för att rådgöra om frågor av gemensamt intresse.

Som var att vänta ha stora demonstrationer ägt rum i Indien som protest mot det orättfärdiga i att Indien är uteslutet från en sådan konferens. Men Indien är ju icke Dominion. Därom står i stället striden. Eller rättare, därför att löftet om dominionställning för Indien blev sviket, satte den indiska frihetsrörelsen i självständighet som sitt mål. Ty med dem, som icke hålla sina löften, kan man inte ha det göra!

Den egentliga skillnaden mellan att ha dominionställning inom det Brittiska imperiet och att vara en fullkomligt fri och suverän stat är att den lag, som bestämmer dominions rättigheter och formerna för dess samband med England, icke skiftas av det land som den vederbör utan är given av det engelska parlamentet — och kan ändras blott av detta. Den första lagen för en dominion kom till stånd 1867 och gällde Canada. Den sista är av 1923 och gäller den Irändska fristaten, som sålunda blev upptagen i sdet förbund av nationer som kallas det Brittiska imperiet (in the community of nations known as the British Empire) med samma ställning som the Dominion of Canada.

Denna Dominion-of-Canada-lag, som sedan blivit mönstret för alla de övriga dominionerna — den Australiska republiken från 1901, Nya Zeeland från 1907, den Syd afrikanska unionen från 1909 och slutligen den Irändska fristaten — förklarades i stiftelseurkunden av 1867 innebära i princip samma ställning som var gällande för England-Skottland (simpliar in principle to that of the United Kingdom). Och den likheten har blivit verklig, troligtvis i långt högre grad än vad lagstiftarna, av 1867 tänkte sig.

Då tänkte man nog ungefär så här: Inom de självstyrande stat måste naturligtvis ett parlament med ett folkväl underhus. Men den engelske kungen skall vara representerad av en generalguvernör. Och generalguvernören har att öva den kungliga vetorätten mot allt vad han finner olämpligt i det som parlamentet beslutar. Dessutom skall han i samråd med den engelske kungens hemska råd (Privy Council) vara förvaltnings högste chef.

Så tänkte man — men hur har det blivit? Jo — lika litet som den engelska kungen någonsin använder sin vetorätt mot sitt engelska parlament, lika litet gör hans generalguvernörer det mot dominionernas parlament. Och lika litet som förvaltningen i England sköts av kungen och hans på livstid utnämnda slemliga råd, utan av

den parlamentariska regeringen med premiärministern i spetsen, li kaväl är generalguvernörerna i dominionerna skjutna åt sidan av parlamentariska regeringar med sina premiärministrar, samhöriga med och ansvariga endast inför de folkvalda representationerna.

Det är en sådan dominionställning — märk väl att den ännu aldrig blivit given annat än till engelsktalade folk av europeiskt ursprung — som Indien har önskat sig. Det önskar sig en inför folkrepresentationen ansvarig regering och inte en vicekung — om än i baron Irwins person aldri så högt aktad — som tar rådf från den engelske regeringen och som har rätt att mot den indiska lagstiftande församlingens beslut utställa lagar som han först under ställer det engelska parlamentet som han anser äro påkallade av samsorg för Brittiska Indiens säkerhet, lugn eller intressena.

De som nu samlats i London som representanter för dominionerna äro ingalunda det Brittiska imperiets förtroendemän, generalguvernörerna, utan premiärministrar, ansvariga endast inför sitt hemska parlament. Och dessa parlament ha beslutanderätt jämväl i frågor om politiska och ekonomiska uppgörelser med främmande makter, om tullar — som kunna riktas också mot moderlandet — om krig och fred, om krigsberedskap eller avrustning.

Men det är dock endast på den engelske regeringens initiativ som dessa dominion-konferenser komma till stånd. Den engelske regeringen kan låta dem alldeles utelämnat, om det behagar den. Detta känns numera som en oegentlighet. Det har ofta talats om, också före kriget, att det riktiga vore en fast, på bestämda tider sig samlande imperie-representation, där Englands representanter ej hade någon högre rang än de andra, och så ett fast skiljedominstitut. Ett förbund av jämbördiga stater, alltså.

Detta vore ju den motsvarighet till Mellaneuropas förenta stater som Coudenhove-Kalergi, Pan europatankens upphovsman, från början tänkt sig. Men det kan ju också tänkas att utvecklingen öfverkonsar sådana mellanland som ett mellaneuropeiskt statsförbund och ett brittiskt statsförbund och så kanske ett östeuropeiskt-asiatiskt, ett nordamerikanskt och ett sydamerikanskt sådant — och i stället går direkt på ett verkligt Nationernas Förbund, omfattande alla folk som jämbördiga och under en fullgiltig skiljedom.

Till N. F. hör ju förresten redan Indien — fast Indien inom det brittiska imperiet icke har »Dominion status» det vill säga icke värdighet som dominion.

Tyskland efter valet

Förräderiprocesen mot de tre tyska riksväsofficerarna, som begynte i förra veckan, är en följdriktig detalj i det politiska tumult som uppstått efter national-socialisternas seger vid valet. Anklagelsen gällde uppviglingsförsök gementom yngre officerare inom riksvärnet: Ingen får skjuta på national-socialisternas styrkor, även om det skulle utfärdas order om detta, i händelse av revolutionsförsök mot den rådande författningen. Det låg nära till hands att tolka dessa instruktioner, som om allvarliga planer på omstörtning verkligen vore för handen, allra helst som de anklagades uttalanden inför domstolen präglats av det mest ofterfärdiga nationalistiska övermod — och ganska besvärande fakta.

Emellertid har Hitler i sitt vittnesmål förklarat — om också i svävande ord — att några oalagliga åtgärder inte ingå i det national-socialistiska programmet. Tingningarna ha skyndat att komma med lugnande försäkringar gentemot den utländska oron. Och kabinettet Brüning lägger fram en beskedlig framplan — där besparningar framåt gå ut över ämbets- och tjänstemannalönerna och arbetslöshetsförsäkringen — i hopp om att finna majoritet för den i riksdagen. Ater och åter ljuda maningspressen från den demokratiska pressen till demokratis försvarare att sluta sig samman mot omstörtarna. Center och socialdemokrater ha avöronat i sin hand, måtte de känna ansvar. Samtidigt framhåller man hur utlandet, istället för att beskärma sig över krisen i Tyskland, borde besinna sin egen del av ansvar.

Sedan tio år tillbaka ha vi coupéhögligt fått höra, att Tysklands inre jämvikt är ett av de främsta villkoren för freden i Europa och värden för övrigt, skriver Frankfurter Zeitung. Men hur låt man inte, under de första fredsåren, Tyskland kämpa ensamt för sin blotta existens och senare för möjligheten att i någon mån återvinna det självförtroende, utan vilket ordnade inre förhållanden äro otänkbara. Det är många insiktfulla människor i utlandet, som förstått detta: Själva äro vi heller inte av den uppfattningen, att läget i Tyskland ännu ger anledning till förtvifvan. Men man får inte glömma att kaos i Tyskland är ett starkare hot mot Frankrike än hela det samlade riksvärnet.

De närmaste händelserna berou nu på finansplanens öde. Det blir kanske sedan möjligt att i någon mån urskilja linjerna för en kommande tysk politik, av vilken hela Europas framtid är i så hög grad beröende.

Quo Vadis

MOTTO:
Individens problem — världens problem.

Septhemsansvarigt innehåller:
VEM ÄR JAG?
Hur man magar genoum att bli riktig
KRISHNA MURTI
Chaplins pigmfärd
Kärlens yoga
Om människans rätt
Lösenummer 65 öre.
Pris 6.50 per år.
Exp. Villagat. 17 Sthlm.

Tandläkare

Tandläkare
Folke Jacobsson
(Medl. av Sthlms. Tandl. Förening)
Surensgatan 10 (Hörm. av Humlegårdsg.)
Mottagn. enl. översensk. pr. tel. O 503.
4 tr. (his)

Tandläkare
IVAR SUNE
(Medl. av Sthlms. Tandl. Förening)
KRONBERGSGATAN 9
Mottagn. enl. översensk. pr. tel. Kh. 4312. 8 tr. (his).

Tandläkare T. Lagerholms
Tandklinik
Drottningg. 50 (vid Klarabergsg.)
Högmoderna utrustning. Röntgen.
Skilda behandlingsrum.
Endast legitimerade tandläkare.
BILLIG TANDVÅRD.
Öppet 9-7, lörd. 9-4. Tel. 448.

ADVOKATER

Ledamöbler av Sveriges Advokatsamfund

Eva Andéns Advokatbyrå
Inneh. Eva Andén.
Ledam. av Sveriges Advokatsamfund.
Herakulegatan 14, Tel. 7575-7576.
Ed. La Vestrogatan.
STOCKHOLM.
SPECIALITET: Familje- och arvssaker,
Brottsredning och testamenten,
Förvaltningsuppdrag,
Även skiftliga förhandlingar.

Advokat Hugo Lindberg
Ledam. av Sveriges Advokatsamfund
Kungsgatan 6 - Stockholm
Tel. 147 99 2424

Frälsningsarméns
Alkoholisthem
Kurön
(Åttjutert statsbidrag
Tolv timmars öfverlåtelse från Sthlm
Prospekt och öfriga handlingar skickas från
Socialsekreteraren, Ostermalmsgatan 24
Stockholm.)

Gymnastikdräkter

av triå till alla åldrar, av tyg på beställning. Stort lager av N. F. K.-livstycket för barn och vuxna.
Promenadskodon bredare o. smalar med och utan klack, finnes och beställas med
Anna Ahlströms Manufaktur och Sybehörsaffär
Götgatan 95. Tel. Sö. 31 184.

Så ledigt skall tårna ligga i skon.

Olga Elmdahl
Modemagasin
Kungsgatan 53. Tel. 10851
STOCKHOLM.

S. E. F. S. Stockholmsavdelning

Eldbegagnelsebyrå
SVEAVÄGEN 25, 2tr., his
Öppen 10-4.
Lördagar och helgdagsaftnar 10-2.
Norr 2200 för eldbegagnelser, urner och kolumbarienscher.
Norr 2280 för uppstyningar och medlemsammanlingar.
Engångsvagn 10 kr, för begagningsförsäkrad 8 kr.
Kioskvagn i Stockholm, Göteborg, Örebro och Helsingborg.

Smakfulla kransar, alla priser

La fleuriste
6 Malmorgegatan 6
Allm. Norr 6206 Riks 2550

Ida Norman - Skomagasinet

Humlegårdsgatan 6 - Tel. 78815
Rekommenderas
REPARATIONER UTFORAS
Vid uppvisandet av denna annons lämnas 5% rabatt
Låga priser

ILJA ERENBURG

Av Elsa Björkman-Goldschmidt

För två år sedan skrev Elsa Björkman Goldschmidt i Tidevarvet en artikel om Ilja Erenburgs bok, Michail Lykov, som i höst kommit ut på Tidens förlag, i utmärkt översättning av Axel Classon. I samband med bokens överflyttande till svenska återge vi några utförliga utdrag ur den intressanta artikeln.

Ilja Erenburg.

Ilja Erenburg är en av det nya Rysslands författare. Men hans böcker är ej propaganda. Han är en predikan över kommunismen som det allena frälsande. De kommunistiska drömmarna har blivit förverkligade, har blivit till det vardagliga. Levande livet och i och med detta — även till ofullkomlighet och missräkning. Sovjetryssland har numer inte bara bland sina leder glödande anhängare, som med apostoliska kritikförfattare dess för: de har även hunnit att få vanliga medborger, för vilka undret blivit vardagsmat. Livet synas i sömnarna och skildras med dess vank och brist. Liksom Gladkows "Cement" är Ilja Erenburgs böcker varken befälande eller predikande. De "måla blott"...

I detta ligger också Erenburgs styrka. Det är som skildrare kan fånga vårt intresse och också förmar att hålla det fångat. Det ligger i Ilja Gregorjewitj Erenburgs konstnärliga något fladdrande, ojämnt, så som över hela hans liv. Han föddes 1891 i Moskva i en judisk familj. Judiska drag förnas med ryck bildning och åskådning, insupna i rysk miljö. Som ung satt han i tsaristiska politiska fångelser kom ut och för till Paris. 1917 återvände han till Ryssland. I södra Ryssland häktades han av de vita och utgick flera gånger öden blott genom den ryssarnas nyckfulla, oberäknlig godhet, som så ofta möter och slår en med häpnad i Ryssland. — Hans lyckas undkomma till Moskva, där han får göra bekantskap med Tschekas fångelser. Tillföljad av oförskrämda utträndan har han dragit misstänks tankar på sig och man tar honom för en vit spion. — Han kommer åter ut och får plats, med hungerlös, som "litteraturkritiker vid krigskemiska högskolan". Återigen oppnåar han mot det bestående, men lyckas dock 1921 att få pass till Paris, där han sedan dess hållt sin stadigvarande vis-

telse, då och då avbruten av besök i Ryssland. — Han har gått i segermars med de utvalda, delat skräck med de misstänkta och hungrat med dem, som blott är tällda.

Dessa Erenburgs växelrika öden har givit anledning till mycket allas ödmöden. Han har stämpats som "en ful fisk", som varken den gamla eller den nya regimen vill kännas vid och han har betecknats som en omutlig idealist, som hos varje makttfullkomlighet ser svek mot idealen.

Jag undrar om man inte kommer samningen närmare, om man uppfattar Erenburgs mission mera såsom rent konstnärlig. Det finns inte mycket av vare sig verkligt etiket eller social pathos hos honom. Detta kommer blott fram i hans berättelser: så som något omdömligt vid återvändandet av en tid och miljö, som till bredheten är fylld av liknande problem.

Erenburgs första bok, som kom ut 1921 och heter "Märkliga upplevelser av Julio Jurenito och hans lärjungar", har betecknats som "ett monument över världskrigets lögn och skam". Sedan följde tre böcker: "Nicolaï Kurbows liv och undergång", "Trust D. E." och "Tretton nyckor", av vilka endast den sista finns översatt till svenska genom svensk-ryska föreningens i Göteborg försorg. — Dessa böcker måste betecknas som ungdomsverk, fulla av sprudlande talang, ojämn, obalanserade, exalterade. Ungdomens bittra skepsis vid sidan av en veck, rörande grundligger. — I en senare bok "Jeanne Nye's kärlek", som har ställen av betagande charme, har den sentimental tonen kanske för mycket fått övertaget.

Hittills överfärrätt står hans roman, Michail Lykov, på ryska Rvatsch, "Roffaren", och det torde väl lända till Erenburgs rättfärdigande bland dem, som beskyllda honom för att jagga med de maktägande, att denna bok nekats att tryckas i Ryssland utan kommit ut i Paris och Berlin. Den har där fått namn efter bokens hjalte — "Michail Lykov" — men det är en arm och eländig hjälte Erenburg har här haft mod att framställa, en hjälte som på allt sätt motsäger denna beteckning. "Roffaren" är historien om en liten, fåfänglig, fantastisk människa, utan halt eller hänningar, som ryckts ur sin bana genom revolutionen och som inte mer kan vänja sig till vardagens lit utan går under till kropp och själ. Skildringen av denna karaktär är ett psykologiskt mästerverk, som blott ryssar kan skapa. — Vid sidan av Michail, går brodern Artjom, typen för den idealiske medborgaren i den nya staten, för vilken "partiet" ersätter religion och nöjen, samvete och hem. Berättelsen om "Tomjaks" fattiga kärlekslycka, "den vinglösa Eros", är betryckande och rörande. Hans fullkomliga utplånade av den egna personligheten, uppgående i uppgiften för det allmänna här till det nya Rysslands nya dyder.

Men en sådan revolutionär anda — ett multividskigt, underjordiskt arbete förbundet med lektyr vid lampan — och fåfäng revolutionär andas arbete och uppföring — låg inte för Michail, Mötens och gästrieder — tågrosor och smyghandel — händelser och "tillfällen" var hans liv, till vilket revolutionen blott varit den öppnade porten.

Det är Michail, som väcker Olgas kärlek — "bourgeois" kvinnan, som svärmat för Dostojevski och det är också Michail, som får behålla den. Trots att Olga ingår ett sovjetiskt-skap med Artjom är det Michails barn hon föder och i detta barn lever hennes kärlek vidare. — Det är också Michail, som faller offer för "Sontschka" — ett litet stycke, "vars själ bestod av silkesstrumpor och siden — mjukt, glänsande, skiftande siden" — och för att rädda henne begår Michail sin enda människovärda handling, som bestod i det negativa, att han ej kunde förstås att förråda henne inför domstolen.

"Roffaren" är skriven med en tidlös utfröhet, med Rysslands urgamla vid och bredd, men den har även ögonblicksbilder i bildtyx, filmaktiga, expressionistiska. Som ingen annan har Erenburg skildrat den ryska revolutionen. Men det är inte de ledandes revolution, inte stasituationen, som den tedde sig bland de fävetviga och enfalldiga skorna — ovederhäftig och nyckfull, överpåsen och fanatisk, kaotisk, grotesk och grym — men med drag av mänsklig uppförande godhet.

Han beskriver en resa till Moskva strax efter revolutionens utbrott. Det har lyckats Michail att komma in genom kaffefönstret. "Inne i vägen låg hela berg av människokroppar upptornade. De låg på golvet och på bänkarna. Bakdelar gungade i gepäcknäten, benen hängde ner som druckelvar, under bänkarna stack huvuden fram som stora kurbitsar. Att röra sig var otänkbar: om benet somnat på någon, stönade och grälade hela vägen. Uppifrån näret rann det ner salt från en sack och nerifrån släppte det ur ruttna sillar. Folk försökte att hålla fast sina plånböcker, men det gick inte: de måste klia sig. Trots allt detta lyckades någon att stjåla tre te-skedar. Av misstag blev en annan misstänkt och utkastad genom fönstret. Den förnämte tjuven föll till döds. Resan till Moskva varade sex dagar."

När man kom fram till Moskva då hade kanonerna. Först sedan de redan varit sig att gå på sina avandena, sedan de hoppande och haltande började vackla mot sina mål, kom frågan fram, hur man ställde sig till det, som hände. När man glädde sig åt bolchevismens framgång, andra förlitade sig på en eller annan general. Gumm men med saltet önskade alla åt skogen, blott hon kom fram till Sucharewa-torget och fick byta ut sina varor mot fantastiska kvantiteter bomullstyg och den heligaste patriarkern gratis på köpet. Envar tillgrip något parti — även om man inte var aktiv, så yttrade man åminstone någon mening. "Revolutionen hade börjat sin kurrangommal: i stället för biljettkontroll, blev det kontroll på hela människarn."

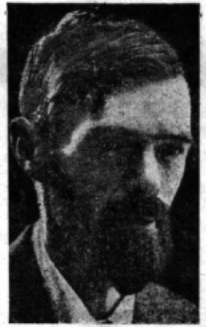
Michail visste snart att undandra sig denna kontroll. Efter ett prov på tillfälligt hjältemod — mera av en slump än av överryggelse — tas Michail upp i "partiet", men stöts snart ut ur det igen — såsom oövrig. Han blir fredlös och börjar att jobba. I siden. Med Sonjetschka. Omkring honom samlas en underlig skara av ljussvaga gestalter och det hela blir till trolska, myllrande Breughelbilder, i översämda, olycks-släande belysning. Katastrofen kommer. Michail halfas och döms till döden. Men "i betraktande av den anslagades proletariska kärnkraft" ändras domen till tio års fängelse, skärpt med sträng isolering.

Denna var bara en kort tid. Under en promenad på fängelsegården hoppas Michail i någon sorts vid frihetslängtan upp på brandstegen. Klättrar som i ett rullalt högre och högre — utan plan. Ett pinhål till! Ännu mer luft! Den frostiga vinterluften berusar honom, stegens pinna-ri hala av is. Han faller, stöter huvudet i fallet och dör.

Jag skulle som avslutning vilja citera en österriskisk författarinna ord:

"Ilja Erenburg verkar tendenslös genom sin konstnärliga lidelse, medryckande genom sin kärlek till Ryssland, men tämjad och hållen i barn genoms ett skarpt förstånd. Han är ej kommunist. Han häcklar och plöcker sönder. Och dock står allt vad han skriver om med lust eller ordet, fast förankrat i den nya ryska jorden."

En modern Strindberg

D. H. Lawrence.

lita trycka på egen bekostnad i Paris 1928.

Lawrence var en modern Strindberg skulle man kunna säga. Han hade också splittrade intressen och många järn i elden. Han var författare, poet, målare och dramatiker. (En ställning av hans målningar hölls för övrigt i juni 1929.) Han fick också strida och kämpa för sina verks framgång, och det var ytterst sällan han fick ett verkligt erkännande. I svensk översättning har hittills blott utkommit romanen Söner och älskare (Bonniens 1925: 8:50) och novellsamlingen Kvarnen som red bort (Gebers 1930: 6:50).

Lawrence var som till en kolgruvarbetare, och det är också denna miljö, som fått blida bakgrund till den stora romanen Söner och älskare. Denna bok påminner osökt om Zolas Den stora strejken, fast allt skildras så överraskande friskt och utan denna tvångsande olustkänsla, som lätt uppstår vid skildrandet av fattigdom och nöd. Man får genast det intrycket att det är sitt eget livs historia, som Lawrence här lägger fram. Han har en bred och flytande berättartalang, som flyter fram med samma lugna lopp som en stor flod, vare sig färdan går mellan staderna bergvägar eller över solbetysta, bölrdigt grönskande slätter. Med fast men varsan hand vidvör han de psykologiska och sexuellena problemen utan att någonsin förvira sig till något rätt eller överlägset. Hans stora kärlek till människorna och livet, till livsglädjen och de lutrande svärigheterna förnekar sig aldrig ett ögonblick. Med de allra finaste vapen dissekter han oss människor och söker reda på våra svaga sidor och bemäliga känslor för att kärleksfullt och förstående lägga fram dem — enom till straff och androm till vernagel.

I novellsamlingen möter vi en helt ny författare. Det är inte vardagens mahanda poesi utan de starka viljornas spinningsmåttade kamp han ger oss. Varje liten novell blir ett konstverk för sig, helt skild från den förfäende genom motiv, människor och psykologisk slårpa.

För min personliga del skulle jag särskilt vilja framhålla novellerna Fågel Blå i två exemplar Sol, Leendet och Vålnader som några av de mest välkryvna och intressanta noveller, man över huvud taget kan läsa. De-

as djärva uppställning, fina behandling och djupt liggande realism fångar en i högsta grad. Lawrence's kvinnogestalter äga en underlig dragningskraft. Han har inte skildrat två liknande kvinnor, utan alla bli något helt för sig. Alla ha sitt speciella sätt att tänka, att handla, att drömma, och därför tröftar man aldrig att få bli lika in i dessa öden, som alla vart och ett för sig har fått sin stämpel och härjning av livet självt med dess kärn och slingrande vägar. Lösningarna av problemen bli ofta abrupta eller groteska — eller också ingen lösning alls — men man har på kinn, att dessa underliga öden inte kunna bli anordnade, inte kunna skapas på annat sätt av en reflekterande författare.

Alla, som verkligen älska en fin realism, en klar och blistrande uppfattningsformåga, som njuta av en författares övergående anda, kan man blott anbefalla dem. Lawrence var en man, som själv arbetat sig upp till en ställning, som sökte djupare än blott de yttre händelsernas utvisade, som verkligen kastade fram problemen i deras oförskräckaste form och som dessutom hade förmågan att lösa dem på sitt säregna sätt. Därför kan man tryggt påstå, att han är ett av de ståtliga namnen inom Englands litteratur för närvarande.

Johan Falck.

Trygghet
när Ni genom
Folket
och
Samarbete

Kooperationens
försäkringsanstalter.

Skölkjännor
Mångfördlar
Grossesöjdar
Aderbräcksstrumpor
samt alla slags
gummivaror.
m.m., m.m.

Telefon: "Instrum-ment-Kita"

KIFA
KUNGL. HÖVLVERANTÖR

31 Regeringsgatan 31

Varför vägra Sveriges kvinnor att föda barn?

Vi fattiga drömma inga drömmar.

Efter att ha läst doktor Ada Nilssons intressanta artikel med oönskade rubrik i nr. 35 av Tidevarvet, kan jag inte låta bli att ge det svar på frågan, som jag av egen, släktingars, granarnas och arbetskamraters erfarenhet vet är det riktiga.

Jag är arbetarhustru, till det ett par år sedan fabriksarbeterska och moders till tre barn, det äldsta 21, de två yngsta 12 och 10 år. Alltså har jag erfarenhet, vilket borde vara villkoret, när man vill säga något. Jag kan inte säga, varför över- och medelklassens kvinnor vägra bli mödrar, men vi fattiga, som man vägrar allt som gör livet värt att leva, vi göra oss ju skyldiga till en svår synd mot varje individ, som sättes in att avläsa i ett samhälle, som jag är behöv av den. Attinstone känner jag mig stå i stor skuld och jag ångrar bittert att jag har dessa tre, 21-åringar är ofta och för närvarande utan arbete. Att se sanna kläda barn, som man gett livet, utan att de bitt om det, gå i sina blåsa är, då de skulle stå rot, sätta bu och grundliga sin framtid, utan att ens kunna bidraga till sin försörjning, till mat och hyra, gå uti klädda, nedslagna och modfällna, med en otäck känsla av att de äro överflödiga, att ingen behöver dem, att de äro i vägen och att de öka fattigdomen, knappheten i det först fattiga, tränga hemmet; tror någon att en mor och far i sådana omständigheter känner glädje och stolthet över det barn de gett livet och som nu skulle vara glädjen och stödet.

Vi fattiga ha nog aldrig drömt några stora drömmar, däri till ha vi ett tid och vår livserfarenhet hindrar oss att drömma. Men att vi ej skulle få arbeta för att hederligt försörja oss, det är dock för barnskär. Hur tror ni det känna, när det knacker på dörren, en ofläst lög knackning, nästan som en ursäkt på förhand, då man öppnar och finner en ung posse, kanske ännu med handomdons runda kinder stå med mössan i hand, frammanseende en ursäkt och bön om pengar till matlogi, och man vet om några år, när man själv är borta eller utsländad att hjälpa barnen, kanske, kanske ens egen syster lämnad, troligtvis, och kanske blir likadant mottagen. Man har ju skänkt något att ge.

Nu skall jag beskriva tillits av egen och andras erfarenheter från samhällshjälpen, eller hur jag skall kalla det.

Mitt äldsta barn är fött utom ättenskapet, det var storstreckskret 1909. Jag var i lockout, textilarbetarna, i jag tror 14 veckor. Jag och min lille flicka, född samma år fingo leva på 3.90 i veckan. Sedan arbetet kom i gång var förtjänsten omkring 12 kronor i veckan. Jag gick till fattigvärdsen, där man sade mig att ett barn borde jag kunna försörja, annars ta reda på barnafadern. Men som en förnatt bekantskap med fadern endast skulle ha resulterat i fler barn och större bekymmer så lät jag dessa direktiv fara och försörjde flickan själv. Å det var bekymmer det och total

avhållsamhet från allt, allt. Men det måste gå och nu är töben stor och — arbetslös.

Jag träffade en god man, en arbetare, vi gillte oss under kristids 1917 då jag var arbetslös och 1918 föddes vår son och 1920 en dotter.

Min man lön 50 kr, räckte ej för våra utgifter, varför jag måste gå till rotmännen, (attihjälpen), och begära få mina barn den hjälp samhället ger, barnskräddan. Då först började eländet i mitt liv. Vad jag önskar att ni ville ta reda på vad de mödrar få utsat, som samhällst hjälper med att de få den trevblida borden att arbeta, inte allmest som mödrar och hemsköterskor utan även som arbetare och förvärsarbetet. Där man födrar samma intensitet och vaktsamhet av dem som av den egitta, eller den som har amat in sitt arbete borta att mödra. Barnskräddan är bra för barnen och mödrarna äro ju också glada i det, ty den sätter dem i stånd att vara i förvärsarbete.

"En märklig bok"
av
Dr Karl Hildebrand
i S. T. om
Rysslands öde
av S. DMITRIEVSKY

... en ryska mig vara ett av de märkligaste bidragen till vår europeiska nutidshistoria, som utkommit under den senaste tiden... man får i många fall ett alldeles nytt perspektiv på händelserna i det underliga ryska landet. Boken bör lasas i sin helhet: det förtjänar den.

BONNIERS

sett. Och ändå påstår jag, att krubban är ett tryckinstrument, som sätter på sin offer, barnens mödrar till döds. Själven, som de häst någon till att tänka på den någonsin, den måste ös omedelbart de sätta sin fot inom krubban, ty sen blir livet bara arbete, arbete och åter arbete, om de stå upprätt eller sitta, ända till rötheten tvingar dem i säng, där de ofta till följd av samma röthet och värk i leder och ryggar tvingas att ligga vaken.

Det är oönskligt ett kulturamhälle att av dem som föda och fostra kunnande överlätt födras även förvärsarbete, som arbetet och skälet blir — en eller flera arbetlösa.

Varför?

J Nr. 38 av Tidevarvet har doktor Ada Nilsson i en artikel benämnd: Varför vägra Sveriges kvinnor att föda barn? framlagt synpunkter som nog de flesta måste gå med på äro riktiga.

Doktor Nilsson vill till synes ha fram ett klart svar på hur det kommer sig att just Sverige är främst i världen när det gäller minskningen i barnafödelse.

Undertrycknad är naturligtvis inte kapabel att komma med ett dylikt svar, men någon av orsakerna ser jag skuld till det rekordartade resultatet i nativitetstatistiken tror jag mig kunna lämna. Man tror, också kunnna formulera frågan så: Varför vill ej Sverige ha barn? Ty det är ju i första hand mannen som bestämmer befolkningen, jag finner det ej riktigt att så utan vidare ställa kvinnan som den ovilliga, när det gäller den viktigaste funktion som naturen ålägger henne. Även när det gäller en ologlig abort så är i regel mannen med på saken.

Bortsett ifrån detta så finns det ju en kategori unga män, som aldrig blir i tillfälle att stifta bekantskap med en kvinna på ett sunt sätt, sådana bekantskap som leder till kärlek och samliv. Legalt eller inte legalt samliv kanske inte borde spela någon roll om de styrande äro verkligen bekymrade över läget.

Mina unga söner, som samtliga äro erkänt dugliga arbetare, äro inte i stånd att finna arbete och förtjänst som gör det möjligt för dem att söka ett sunt samliv med en kvinna, det sända samliv vilket brukar resultera i längtan efter ett barn. Deras erfarenheter och många, många av deras unga kamraters äro så bittra att de, även om deras ekonomi kunde ordnas, skulle till varje pris söka undvika att sätta barn i en värld med så ovänsa förhållanden.

Jag tror att de flesta av arbetarklassens män reagerar på samma sätt. Varje en synes dem förträng och svår att leva. Jag har alltid förväntat mig över att möra och hemarbetet är så lite värderat. Vi ha så många framstående kvinnor i samhället, som arbeta på kvinnans frigörelse, men aldrig säga att det kvinnan, modern till hur många barn som helst, har nog med att sköta hemmet och barnen. Nej, man bara försöker skaffa kvinnan flera arbetstillfällen. Morsarbetet talar man ej om, det är som det ej finnes, som om barnen kunde sköta sig själva. Och dock är det det yngsta, därför att arbetstiden är obegränsad.

Nå, vem kan undra, att man under sådana omständigheter önskar att man ej blivit med och att andra unga, som se släpa, ta varning, allra helst som resultatet av arbetet och skälet blir — en eller flera arbetlösa.

Syfofa.

En jämförelse.

En jämförelse mellan våra och några främmande länders åtgärder till barnafödorskans frömma kan star en blixtrörelse över skillnaden i inställning till detta problem.

Låt oss först studera Frankrike, det land där först och tydligast de fallande födelsesiffrorna uppenbarade sig.

Redan 1893 inskrives i lagen, att varje barnsörd skall jämföras med sjukdom och varje fransysk barnafödorska, som saknar tillgångar, skall av kommundepartement eller stat erhålla fri vård, vare sig i hemmet eller på sjukhus. Utan tillgångar — tolkas även ganska liberalt. Man jämföre våra larsaretsstadga av 1901, som uttryckligen säger ifrån att barnsängsfall endast i trängande fall mottages å lasarett! Först 1927 ålägges landstingen genom lag att sörja för förlösningsvården i länet men ingalunda avgiftsfritt, tvärtom de flesta landsting sätta avgiften högre för barnsängspatient än ånnå.

Frankrike är frikostigt.

Den sociala lagstiftningen i Frankrike börjar med att tillförsäkra den kvinna, som för barnsörds skuld måste avbryta sitt arbete, rättighet att återfå det samma. Denna lag stiftades 1909, gav sålunda en rättighet, men knappast möjlighet till barnsängsvård, då inlett undersök garanterades. Den betraktades även som mycket ofullständig och man skyndade sig att komplettera densamma med att statens verk och fabriker — tobak och tändstickor äro i Frankrike statsmonopol — gävo sina anställda fri barnsängsvård, jämför nu Sverige. Rätt att återfå genom barnsördsörv avbrutet arbete är en

Det är inte bara små orsaker, som ha stora verkningar, även stora orsaker kunna ha stora verkningar och fattigdom är en stor orsak. Hur utstjätt nu ordet fattigdom är, så står den kvar i världen som ett stort vidunder.

Varför just Sverige är främst, ja kanske den där omänskade stormvissa tvettens södheten som ju delatvras i både in- och utländska aviser kunde vara en orsak. De svenske undvika av pur stolthet att föda barn under vilka otvissa förhållanden som helst. Var svensk menar att hans unge är för god att gå på gatorna och tugga.

Det tycker jag. Jag tycker mina söner äro för gods att gå på gatorna och tugga. Hade jag kunnat drömma om ett dylikt öde för dem hade jag begjätt självmod helio än att sätta dem till världens.

Arbetarhustru.

Säsong-Nykelet

Senaste mode och förnämligaste utförande till moderata priser!
Pälskappor, Garnityr, Bröderne Elmér
Stockh. Grevturen 27A, 2v.
Tel. 77005, Nov 5751

STÖRSTA SORTERING AV Ulstertyger, Kappertyger, Dräkttyger och bättre Klädningstyper i ylle och siden.
Särskilt rek. de för hösten så moderna ulster- och kappertyger i Tweed, varav finnes ett storslaget urval.

DAVID SÖDERMAN KLÄDESHANDEL, STOCKH, DROTTNINGGAT. 22

Damskrädderi och Ateljé för Klänningssömnad
TEGNERSGATAN 1, 2v., Stockholm
Telefon 95 81
(Hillplats för Spårväggnie 1 och 6 och Busstigne 55)
Emottager beställningsarbete i all sömnad, som hör till första klass damskrädderi och klänningstjelt Väljort arbete och humana priser.
Ruth Gustafson.

Bredenberg
Hamngatan 30
Hamngatan 16
Drottninggatan 84
Kungsgatan 39
Humlégårdsgat. 7
Hornsgatan 64 A

Vi stå till tjänst

BABYLÄDAN
Inneh. alla behörliga prädikat till 1000 & 1500 kronor såväl som postkontot
FILISJÖBORG, Länseaffär
S. Förstadsgatan 5, Malmö, Tel. 4812

BILSKOLA
LÄR EDER KÖRA BIL i Hedlunds Bilskola.
Invid S:t Barentorps. Folkungsgatan 68
Bekrämna Villkor. Tel. 8009 12693.

BLOMMOR
Blomsälskande S. Rosengren
S:t Eriksgatan 17 (Ingång S:t Eriksgatan)
Tel. 307978
Begravningskransar och övriga blomsterarbeten - Medl. av Blomsälskande.

ELEVSKOLA
ELEVER
erhålla god undervisning i Sittskärning, uppställning och provning, ävensom möbelsälskarskolektioner.
Ellen Lundberg
Birger Jarvisgatan 99 4 B. Telef. 16 50.

GRAVVÄRDAR
V. A. PALMERS
Gravvårdstutställning
38 NORRTULLSGATAN 38
20 61 82 bost. 31 29 24

HANDSKAR
Vantar och strumpor i rik sortering. Handskar tvättas På en dag Strumpor uppmarkas
Anna Ohlssons Handskaffär,
Grevturen, 9 (näst emot Tattersall).
Presentkort - TELEFON 764 92

HEMSLÖJD
Beställningar mottages å alla slags handvärdar till billigaste priser. *Mattor i olika kvaliteter*
Bredd till 4 meter
Sjöströms Hemsölskaffär
Karlvägen 69
Tel. Ö-9298

HUMDEDEL
Det bästa, effektivaste och behagligaste medlet för hyns vård är
Ländens Lavendeltinktur
För översatt!

JUVELERARE
Hederspresenter
Matsilver, nysilver o. äkta silver.
Välortat lager "Billiga priser"
Götgatan 61 Ringvägen 143
IRIS DAMM

Konststoppningsateljén
MALMSKILLNADSGATAN 9'
Expeditionsd 9-8. 4-5 dagar 9-4.
Konststoppning, Lagning av orientalska mattor, sohar, keltins och silkesstrumpor.
Ring 11024 så hämta vi.

KORSETTER
Spirella-korsetter finnes
11 Styrmanngatan 11 2 tr.
Tel. 75734

MANUFAKTUR
Välortat lager av *Kapp-, Dräkt- o. Klädningstyper* i siden, — sammet, ylle och bomull. —
MANUFAKTURMAGASINET
59 Sibyllegatan 59
(Hömet av Karlvägen) Tel. Ö-9945

MUSIKKAFFÄR
Centrala Musikaffären
Drottninggatan 73 - Tel. 32 05
GRAMMOFONER och SKIVOR
Klassiska noter, Moderna schlagor
Musikinstrument och strånar.

RAM OCH SPEGELAFFÄR
J. L. LARSSONS BFR.
Knut Nystrand
Södermannag. 6, Stockholm
REKOMMENDERA
Låga priser Tel. S. 30914

Gynna
Annonserarna!

Höstbrev

Nu är det snart höst på allvar. I morgon låg ett vitt rim på gräset och genom förestret kunde jag se att renanfan framåt höj. Krassen dog obotligt för åtta dagar sedan, (på de värst utsatta välfärderna — se frustens lagar. —) den och trädgårdsbönan låra visat vara den nordiska hortikulturrållinghögstens yttersta utposter mot frostdöden.

Kärrt sedan kallt om morgnarna och stögarna börja frysa och rjåa tidigt — en mattlig röpetare som säger snat opp och säger: varmt kaffe. En del flyttlagar samlas i skogarna och dryfta sina resplaner. Vad de tala om vet ingen, att de ha "nos på sträng vinter" spås av en gubbe, som har podager.

Men "ett jag vet", sa havamal, — att den vippande åringen som i sommar växte sig stark på vår köns röda tegelpanneryngt lämnat oss, och farit till sin tillkommande vän och broder den tjockblåde abbesniken bergkoppen. (Såg dem nog tillsammans i gamman en gång vid Sinal). Nu skall hon sitta på en gravrest i Konungarnas dal, vippa med sin skjort och kvittra: Vi, Vi, ingenting! ingenting! ty så är visst livet.

Har varit lite sjuk. Har inte kunnat gå ut i skogen och lysna efter träman. Men hennes eggande uppbrötsfanfar (med konstiga trumpet) brukar sammanfalla med det himniga jakkhoriet så ut.

Nu ligger jag i skogen och lysnar. En utsvulven hund ägd av en jakkblubb i staden får ikring i skogen och drevtjuter efter en hare. Herrar roa sig i skog och mark. Kanske är det oskyldigt, kanske inte, att roa sig så. Man får inte vara allt för kård i sin mjukhet. Det kanske är livet handskallmetet — i saterna Arkansas och Oklahoma har det redan förekommit att man jagat hjortar med maskingivär.

Sadimen kan jag lätt förstå. Jag dödade själv i mynigheten ett par eckorall adales i onöden. Men maskingivär och sadim är så främmande för varannat. Det kalla maskinerna koplaps inte så direkt till primärindriktarna. Felet måste lagga på ett annat håll, i det outreda.

Nu knakar en föra vid knuten för den tillagande vinden. Jag kan inte se den, men jag kan höra dess bild, kan på basis av ljudet konstruera dess brottningsfärd — ser med intressen faktiskt bättre än med ögonen i i hennes hängande cellulosa. Jag ser hur åringarna därinne i stammen vidgas och sammanslagas till spånstiga stolarliklar (å, ett träd på ro lever sitt stora liv!) medan vinden frestar hela hennes böja, ränka kropp.

Men nu ökar stormen och genom förtroas omisskännliga knäppningar i vind bör jag rivnas sönder. Grannen, Grannen som efter galskalderna kom vandrande hit bredde ut sig och undanträngde allt — furor, björk, al, asp, hassel. En hundrastenåra vandring från Norra Asien, från tundreländan kring Ob, lärde henne den hårda levnadens konst. Nu är hon den stultigast differentierade grannen, äpposande sin cestuspyramid på alla stid, från Lagaland till Sidåne, efter vindar, käll, snöfall. Nu är hon den starkaste på alla moar i Norra Ryslands skogsbäda, Nordfinland och fastlands-Skandinaviens och rullstensårnarna ha näckat bifall och tagit henne till sin bästa päls. Ett motanfall får dock vara i grännsens öderifrån. Den kunnat värn egenskapen köttet för stängligen på vandring mot norr. Människan kommer väl dock att tråda emellan ditterande denna uppenbar: — En sorts Versalfred där grannen blir snifvit, papper, "tidningar, veckotidningar, böcker!" och boken rättssäkra skåp och tumnor, kryssade, ny plywood.

Jo! människan! vad kan man inte vända på henne — från alla håll!

Harry Marinson.

Vartör vägra kvinnorna

(Forts. fr. sid 5)

dat tillförsäkrat vissa inom industrin arbetande kvinnor, ingalunda t.ex. hem — och butiksbiträden.

Sverige ensamt har arbetsförbud utan ersättning

Och man undrar vad vårt tobaksmonopoli skulle säga, om man hemstälde om fri barnsängsvård? Under det vi diskutera om lämpligheten av en tning för mistad arbetsförtjänst, där det till och med tinnas ett förbud mot arbete så var Frankrike redan 1913 färdig med en lag, som tillerkände vissa kategorier kvinnor ett ekonomiskt understöd att utgå under högst åtta veckor samt ampenning under tolv månader. Understödet var visserligen ej så stort, och troigen på grund därav har ej heller det direkta arbetsförbudet inskrivits i lagen. Men från och med detta års ingång finnes en obligatorisk socialförsäkring även omfattande moderskapsförsäkring. Sjukförsäkringen är obligatorisk för alla lönlagare med under 18 000 franc i inkomst och varje försäkrad kvinna och försäkrad mans hustru har fri läkarvård och fri medicin under hvarandeskapet samt sex månader efter förlösningen. Dessutom rätt till sjukpenning sex veckor före och sex veckor efter nedkomsten, på vilkor att hon icke arbetar, samt ampenning på 100 fr. De två första månaderna och sedan mindre till årets slut. De tvistigheter, som förfunnits mellan läkarkärens och lagstiftarnas och som hindrat lagens ikraftträdande, har tydligen ej berört dessa förhållanden. Man observerar i varje fall graden och utsträckningen av moderskapsförsäkringen. Det enda som man ej brytt sig om att inskriva i lagen är arbetsförbudet i och för sig. Det är å andra sidan det enda som intresserar svenska lagstiftare.

De socialhygieniska åtgärderna för modrar och späda barn i form av rådrägningsbyråer, modråhem etc. understöds av lokala och de-

En tradition

Forts. fr. sid 1

ställningar vände sig till så olika grupper av läsare.

När namnsederna brötos visades det att författarna voro fru Torå Johansson-Skreidvik, Kungälv, doktor Ruth Grubb, Växjö samt doktor Gerda Kjellberg, Stockholm. Namnen här uppräknade i den ordning som de lästes upp av församlingen.

Vid årsmötet i söndags — hållet i Vänersborg under doktor Julia von Sneiderus utomordentliga värdskap — behandlades och godkändes prisnämndens uttalande av de kvinnliga läkarnas klubb. Det är ett uttalande som glädjande resultat ut för Sveriges vidkommande vunnits genom tävlingen. Det betyder också fullföljandet av det målmådetveta arbete på området, som först togs upp av Sveriges första kvinnliga läkare, doktor Karolina Wiedström, och som sedan förts vidare, över doktorerna Alma Sundquists och Julia von Sneiderus ypperliga handledning i sexuell upplysning fram till de nu prisbelönta, synnerligen välbehövliga skrifterna. De kvinnliga läkarna ha med detta visat att de fortfarande vilja ägna sina krafter åt denna viktiga sak.

partementala myndigheter och förekomma i stor utsträckning.

Tyskland har gått försäkringsvägen

Också i Tyskland blev det ursprungliga påbudet — det första redan 1878 — om barnsängsvila för industriarbeterskor, snart kompletterat med lagar om moderskapsunderstöd i olika form. Enligt en lag av 1908 stadgades obligatorisk barnsängsvila på åtta veckor för kvinnor vid industriella företag, d.v.s. arbetsplatser med minst 10 arbetare. Till detta förbud anknöts sedan riksförsäkringslagen av 1911, som föreskrev att barnaföderskor, som voro därtill berättigade skulle få understöd under en tid av åtta veckor, därav minst sex veckor efter nedkomsten. Moderskapslagen, som till att börja med utgick som konstant sjukhjälp fick så småningom formen av ett särskilt understöd i regel motsvarande hälften av den på orten gängse lönen för "vanliga arbetare". Barnsängshjälpens belopp ersättas med fri vård på förlossningshem eller också kunde hemsköterskor anställas med vist avdrag av barnsängshjälpens belopp.

I Tyskland lät man sig dock inte i längden nöja med dessa anordningar. Efter krigsårens stillstånd i den sociala lagstiftningen togs frågan om moderskapsyddet upp med förnyat intresse i samband med Washingtonkonventionen 1919 och under åren 1926 och 1927 antogs sådana lagar angående moderskapsjälpens utformning, att Tyskland kunde ratificera konventionen.

Modern-år behålla sin plats

Den påbudna barnsängsvilan på sex veckor s:m med uppvisande av läkarintyg — i fall av behov kan utsträckas till ytterligare sex veckor före och sex veckor efter nedkomsten, motsvaras av ett understöd, som utbetalas genom sjuktaassorna. Det utgöres dels av en förlösningsspenning på minst 10, högst 25 mark, dels av en barnsängsspenning på minst 50 pfennig om dagen, vilken utbetalas under högst sex veckor före och sex veckor efter förlösningen. Dessutom kunna modrar, som själva amma sina barn, erhålla en anningsspenning under minst 12 veckor efter nedkomsten. Understödet kan utbytas mot frivård på förlossningshem eller fri hemsköterska.

De tyska mödrarna äro vidare genom lagen skyddade mot uppsägning från sina platser under sex veckor före och sex veckor efter nedkomsten. Och slutligen f:nas om a tande socialhygieniska anordningar att tillgå, i form av rådrägningsbyråer och Försörjningsställen. Det beräknas att på den tyska befolkningen på 6.000.000 finnas 6.000 sådana anstalter upprättade, där mödrarna avsefärdigt kunna få råd och anvisningar rörande havandeskapets hygien, om amning och spädbarnsvård för övrigt.

Man skulle kunna mångfaldiga exemplet. Men det blir icke bättre för det. En utländsk läkare, del-

Uppsala i lands-tingsvalet

Uppsala län är ett av de få län i vårt land, där den borgerliga värmsten utan någon som helst samverkan med andra partier har gått framåt vid valet, dock utan att lyckas erövrå något nytt mandat. Vinsten tillskrivs i någon mån det intresse kvinnorna denna gång visade för valet. Redan i våras begärdes på Liberala Föreningens valmöte av Frisinnade Kvinnors ordförande, att partiet skulle ställa upp professoriska Anna Bergstrand som lands-tingskandidat. Man svarade oss då, att kvinnorna hittills visat så skralt intresse för valet, att vi åtminstone borde prestera femtio namn på en sådan begäran. En hast insamlades då höret mot det dubbla antalet, och vi begärde skriftligt för partiet att få vår föreslagna kandidat uppsatt på god plats. Som det i det förberedande stadiet icke annu var klart, huruvida folkfrisinnade och liberaler skulle komma att samverka, arbetade vi, några intresserade, endast som privatpersoner, icke på Frisinnade Kvinnors namn.

I augusti beslöt emellertid samverkan mellan de båda mellanpartierna, Folkfrisinnade lo-vade att stöja en gemensam lista med den liberala redaktör Johansson, landstingets ordförande på första plats, men de förbehöll sig rätten att besätta andra och tredje plats, där för övrigt mycket förtjänstfulla män uppsattes. Vi kunde under sådana omständigheter endast få upp Anna Bergstrand på fjärde plats, vilket skedde genom ett stort tillmötesgående från den, för vilken liberalernas andra plats på sätt och vis varit viktig.

Till valet satte vi in ett uppdrag i Uppsala Nya Tidning, tryckt flera gånger, med en direkt vädjan till de kvinnliga väljarna. Vi ville ha upp Anna Bergstrand på en god suppleantplats, då vi ej kunde på mera denna gång. Föreningen Frisinnade Kvinnor kunde nu delta i valrörelsen, vilket skedde ekonomiskt genom tryckning av uppdraget i pamflettförm. Tack vare enskild insamling och ett intresserat arbete av flera personer kunde vi sedan dela ut det i brevlådorna i stora delar av staden.

Resultatet av valrörelsen kan synas magert. Vi, som ej ha ordentligt deltagit i en sådan fört, fann det nedslående, men trots allt ha vi dock kommit ett par toppfjätr framåt i fingo valledningen att ta hänsyn till oss så långt den kunde, och vi ha vunnit några röster. Kanske kan vi komma längre nästa gång. Till statsfullmäktigevalet så vi försöka på nytt med samma kandidat, som vore en verklig akquisition för stadens styrande församling.

M. T.-G.

tagarjen av sommarens många medicinska kongresser frågade mig på tal om våra författade födelsetal siffror om åtgärderna för moderskapsyddet? Vad menar Sverige med en sådan befolkningspolitik? Jag blev frågaren svaret skyldig.

A.N.

Råd och Rön

Badinrättningen
Telefon så. 330 56
Så. 48 67.
Etablerad 1878.
Södermalms Tvätt- och Badinrättning.
Båstugan 4.
Tvättinrättningen
Tel. så. 336 30
Tel. så. 15735

Hem-bryggeriet
Pilsner, Vatten
o. Läskedrycker
REKOMMENDERAS
Hjelmsborgsg. 15 (Tel. S. 370 45/4)

Percy Eluck & Co.
KÖTT, KÄFFEL, KÖRRETTNINGAR
SÖDERMALMS FÖR- och HÅNDS-ÅR-RETTOR.
PERCY ELUCK & CO.

Bagarstugan
Grahamsskorpor
"limpor"
oövertråffade.
HORNSGATAN 37
Tel. Sö. 70 00
FOLKUNGAGAT. 65
Tel. Sö. 73 37

TIDEVARVET
REDAKTION:
Telefon N. 48 42. Mottagningsid 10-12.
EXPEDITION:
Telefon 182 43
Kontorsid kl. 10-12 f. m. 1-4 e. m. Postgiron 1544.
PRENUMERATIONSPRIS:
För helår kr. 6.—, halvår kr. 3.50, kvartal kr. 2.—, Lösnamner 15 öre.
ANNONSPRIS:
I text 20 öre per millimeter.
Stockholm 1930
Wahlströms Tryckeri Årnebolag
STOCKHOLM 22

AKTIEBLAGET
KOL OCH KOKS
Telefoner: *KOL och *KOKS